

**ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
МУКАЧІВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ»**

Предметна (циклова) комісія викладачів природничих дисциплін

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник директора
з навчальної роботи

 Олена МІШКУЛИНЕЦЬ

«29» серпня 20 25 року

РОБОЧА ПРОГРАМА ПРАКТИКИ

ОК 27. Навчальна практика «Практика з природознавства»

Галузь знань **01 Освіта / Педагогіка**

Спеціальність **012 Дошкільна освіта**

Відділення **дошкільне**

2025-2026 рік

Робоча програма навчальної практики «Практика з природознавства»
для здобувачів фахової передвищої освіти
з галузі знань **01 Освіта/Педагогіка**
спеціальності **012 Дошкільна освіта**
освітньо-професійного ступеня **фаховий молодший бакалавр**

Розробники:

Дмитро ГРЕГІРЧАК – завідувач навчально-виробничої практики, кандидат політичних наук, викладач суспільних дисциплін, «спеціаліст вищої категорії», «викладач-методист».

Алла ТЯГУР – викладач природничих дисциплін, «спеціаліст вищої категорії», «старший викладач».

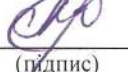
Робоча програма затверджена на засіданні предметної (циклової) комісії викладачів природничих дисциплін

Протокол №1 від «25» серпня 2025 року

Голова предметно (циклової) комісії (підпис) (Алла ТЯГУР)
(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Схвалено методичною радою ВСП «ГПФК МДУ»

Протокол №1 від «25» серпня 2025 року

Голова (підпис) (Тетяна ІСАК)
(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Відомості про перезатвердження робочої програми:

Робоча програма затверджена на засіданні предметної (циклової) комісії викладачів природничих дисциплін

Протокол № ___ від « ___ » _____ 20__ року

Голова предметної (циклової) комісії _____ (підпис) _____ (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Робоча програма затверджена на засіданні предметної (циклової) комісії викладачів природничих дисциплін

Протокол № ___ від « ___ » _____ 20__ року

Голова предметної (циклової) комісії _____ (підпис) _____ (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Робоча програма затверджена на засіданні предметної (циклової) комісії викладачів природничих дисциплін

Протокол № ___ від « ___ » _____ 20__ року

Голова предметної (циклової) комісії _____ (підпис) _____ (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

1. Опис практики

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійний ступінь	Характеристика практики
Кількість кредитів ЄКТС – 1,5 Модулів – 1 Змістових модулів – 1 Загальна кількість годин – 45	Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка	Навчальна практика
	Спеціальність 012 Дошкільна освіта	Рік підготовки: 3-ій
		Семестр: 6-ий
Тижневих годин: практичних – 18 год. самостійної роботи – 27 год.	Освітньо-професійний ступінь «фаховий молодший бакалавр»	Практичні: 18 год.
		Самостійна робота: 27 год.
		Вид контролю: Диференційований залік

Примітка.

Співвідношення кількості годин практичних занять до самостійної роботи становить – 40% / 60%

2. Мета та завдання практики

Робочу програму навчальної практики з природознавства укладено для здобувачів фахової передвищої освіти спеціальності 012 Дошкільна освіта відповідно до цілей, вимог і змісту підготовки фахівців відповідного фахового спрямування.

Метою практики є формування професійних умінь майбутніх вихователів з питань ознайомлення дошкільників з природою та їх екологічного виховання, оволодіння знаннями про природу рідного краю, основні екосистеми, а також практичними вміннями по вирощуванню рослин, організації екскурсій в природу тощо.

Завдання практики:

- поглибити теоретичні знання здобувачів освіти з природознавчих дисциплін;
- формувати у здобувачів освіти уміння та навички з догляду за рослинами, організації природоохоронної діяльності;
- формувати у здобувачів освіти фахових умінь і навичок щодо ознайомлення дошкільників з природою;
- ознайомлення здобувачів освіти з методикою проведення природознавчих екскурсій;
- ознайомлення здобувачів освіти з флорою та фауною району практики.

В результаті вивчення даного курсу здобувач освіти повинен

знати:

- фізико географічну характеристику місцевості, де проходить практика з природознавства;
- способи орієнтування на місцевості;
- характеризувати представників флори і фауни району практики;
- обґрунтовувати причинно-наслідкові зв'язки між явищами природи;
- знати про основні методи природоохоронної роботи;

вміти:

- застосовувати теоретичні знання на практиці;
- виконувати індивідуальні завдання;
- самостійно проводити спостереження за живими об'єктами, явищами природи, погодою;
- розкривати суть біологічних явищ та процесів;
- ретельно виконувати з завдання та практичні роботи;
- визначати рослини та тварини, збирати гербарій та колекції;
- робити обґрунтовані висновки;
- користуватися різноманітними джерелами інформації та самостійно їх опрацьовувати;
- вести документацію практики.

Проходження практики забезпечить формування у здобувачів освіти наступних **компетентностей:**

Інтегральна компетентність:

ІК1. Здатність вирішувати типові спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі дошкільної освіти з розвитку, навчання і виховання дітей

дошкільного (раннього та передшкільного) віку, що передбачає застосування загальних психолого-педагогічних теорій та фахових методик дошкільної освіти та характеризуються комплексністю та невизначеністю умов; нести відповідальність за результати своєї діяльності; здійснювати контроль за іншими особами у визначених ситуаціях

Загальні компетентності:

ЗК3 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК7 Здійснення безпечної діяльності.

Спеціальні компетентності:

СК3 Здатність до формування в дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку навичок безпечної поведінки в довкіллі, навичок орієнтування на сталий розвиток.

СК4 Здатність до формування в дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку основ здорового способу життя, здоров'язбережувальних навичок.

СК5 Здатність до формування у дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку взаємин з оточенням (предметним, природним, соціальним).

СК11 Здатність до організації та керівництва ігрової, художньо-естетичної, пізнавально-дослідницької діяльності дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку.

Програмні результати навчання:

РН5. Виявляти та узагальнювати результати різних видів діяльності дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку з використанням педагогічних технологій

РН8. Визначати концептуальні засади, принципи, мету, завдання, зміст, організаційні форми, методи і засоби, що використовуються в роботі з дітьми дошкільного (раннього та передшкільного) віку

РН9 Визначати завдання, зміст специфічно дитячих видів діяльності (предметно-практичної, ігрової, пізнавальної) та організовувати їх відповідно до освітніх програм

РН10. Організовувати умови безпечного середовища у природному, предметному та соціальному оточенні в процесі організації різних видів діяльності дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку

РН11. Мати навички збереження та зміцнення психічного, фізичного та соціального здоров'я, попередження та протидії булінгу, формування навичок здорового способу життя у дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку.

РН20. Забезпечувати формування наскрізних умінь особистості дитини в різних видах діяльності в умовах закладу дошкільної освіти.

3. Організація практики

Відповідно до навчального плану навчальна практика «Практика з природознавства» проводиться зі здобувачами освіти III курсу у VI навчальному семестрі протягом одного тижня.

Практика з природознавства має на меті сприяти покращенню професійної підготовки вихователя закладу дошкільної освіти. Вона направлена на те, щоб поглибити і розширити знання, які отримали здобувачі освіти при вивченні природознавчих дисциплін; формуванню наукового світогляду, екологічних, патріотичних та естетичних почуттів. Під час практики в здобувачів освіти виробляються вміння і навички проведення спостережень, оволодіння прийомами і методами природоохоронної діяльності.

Зміст діяльності здобувачів освіти-практикантів у ході комплексних екскурсій: здобувачі освіти знайомляться з краєвидами ботанічного саду, культурними рослинами, бур'янами, придорожніми рослинами, вчать знаходити зв'язки між рослинами і тваринами.

Здобувачі освіти під час практики отримують наочне уявлення про природні об'єкти та їх взаємозв'язки, аналізувати природні явища, узагальнювати побачене і робити висновки.

4. Програма практики

Модуль 1

Змістовий модуль 1. Основи природознавчої роботи

Тема 1. Мета і завдання практики. Ознайомлення з методичними підходами та прийомами дослідження; аналіз рекомендованих джерел інформації. Проходження інструктажу із безпеки життєдіяльності, охорони праці та цивільного захисту.

Тема 2. Загальна характеристика району практики Ландшафт місцевості, особливості рельєфу. Способи орієнтування на місцевості. Окомірне топографічне знімання плану місцевості.

Тема 3. Поняття про погоду. Фенологічні спостереження та їх суть. Спостереження за погодою. Ознайомлення з метеоприладами: флюгером, барометром, термометром, дощоміром. Складання графіків за даними спостережень.

Тема 4. Водні ресурси місцевості. Вимірювання швидкості течії, ширини, профілю, берегів річки. Річкова долина. Прибережні і водні рослини. Загальний розподіл водної рослинності.

Тема 5. Вивчення флори та фауни місцевих біоценозів та агроценозів. Різноманітність рослинного світу району практики. Зональні та азонанальні закономірності поширення рослинності. Найбільш поширені природні рослинні угруповання. Характерні види рослин, їх біологічна характеристика.

Рослини, що охороняються. Складання біологічних характеристик на окремі види рідкісних рослин. Визначення рослин. Штучні біогеоценози. Екзотичні рослини. Культурний ландшафт.

Тема 6. Загальна характеристика фауни. Основні відомості про тварин. Найбільш типові представники місцевої фауни. Види тварин, що підлягають охороні.

5. Структура практики

День практики	Зміст роботи	Кількість годин		
		Всього	Практичні	Самостійна робота
Перший день	Ознайомлення з програмою, метою, завданням практики. Ознайомлення з методичними підходами та прийомами дослідження; аналіз рекомендованих джерел інформації. Проходження інструктажу із безпеки життєдіяльності, охорони праці та цивільного захисту. Загальна характеристика району практики. Ознайомлення із географічними, природничими особливостями Закарпаття. Ландшафт місцевості. Особливості основних форм рельєфу. Особливості орієнтування на місцевості.	8	4	4
Другий день	Поняття про погоду, спостереження за погодою. Поняття про водні ресурси, особливості роботи з гідрографічними об'єктами.	10	4	6
Третій день	Водні ресурси місцевості. Вимірювання швидкості течії, ширини, профілю, берегів річки. Річкова долина. Прибережні і водні рослини.	10	4	6
Четвертий день	Вивчення флори та фауни місцевих біоценозів та агроценозів. Визначення тварин та рослин, що підлягають охороні. Підготовка проекту «Червона книга Закарпаття».	10	4	6
П'ятий день	Оформлення звітної документації. Підведення підсумків практики.	7	2	5
Всього годин		45	18	27

6. Практичні заняття

№ з/п	Назви робіт	Кількість годин
1	Мета і завдання практики. Загальна характеристика району практики. Ландшафт місцевості. Особливості основних форм рельєфу. Особливості орієнтування на місцевості. Поняття про краєзнавчу роботу. Ознайомлення з особливостями архітектурних стилів району практики.	4
2	Поняття про погоду. Фенологічні спостереження та їх суть. Водні ресурси місцевості. Вимірювання швидкості течії річки. Річкова долина. Прибережні і водні рослини. Поняття про експозицію та форми її організації.	4
3	Різноманітність рослинного світу району практики. Найбільш типові представники місцевої фауни. Вивчення флори та фауни місцевих біоценозів та агроценозів.	4
4	Експерсії з метою вивчення культурно-історичних пам'яток Закарпаття	4
5	Підсумкова конференція	2
Всього		18

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Ознайомлення із завданнями та змістом практики, переліком звітної документації. Інструктаж з питань безпеки життєдіяльності, охорони праці та цивільного захисту.	2
2	Вивчення способів орієнтування на місцевості.	3
3	Фенологічні спостереження та їх суть.	3
4	Вивчення водойм. Особливості охорони водойм від забруднення	3
5	Вивчення прибережних водних рослин	3
6	Ознайомлення з отруйними та лікарськими рослинами.	3
7	Екзотичні рослини. Культурний ландшафт.	3
8	Ознайомлення з тваринами, як підлягають охороні	3
9	Написання звіту. Оформлення звітної документації практики.	2
10	Презентація результатів проходження практики на звітній конференції	2
Всього		27

8. Форми та методи контролю проходження практики

Поточний контроль за якістю знань та вмінь здобувачі освіти, застосуванням набутих практичних навичок здійснюється керівниками практики постійно впродовж усього терміну проходження практики у формі порад, консультацій, пояснень, оцінювання індивідуальних завдань тощо. Перевірка дає можливість з'ясувати, якими професійними якостями оволодів кожен здобувач освіти, виявити недоліки та окреслити шляхи їх подолання. Важливою формою контролю також є самоконтроль.

Підсумковий контроль проводиться у формі диференційованого заліку (захист практики). Підсумкова оцінка за результатами проходження практики визначається на основі середньозваженого балу, що складається із суми оцінок, які виставлені керівником практики від коледжу за виконання завдань практики (кожна оцінка множиться на ваговий коефіцієнт, який вказаний у таблиці відповідно до виду діяльності), оформлення, своєчасне подання звітної документації про практику керівнику практики від коледжу та за підсумком усного захисту перед комісією основних положень, які входять до програми практики.

Звітна документація здобувачів освіти:

1. Щоденник практики.
2. Звіт про проходження практики.
3. Проєкт

9. Види контролю та шкала оцінювання

Розподіл вагових коефіцієнтів

№ з/п	Види діяльності здобувача освіти-практиканта	Вагові коефіцієнти
1.	Виконання практичних робіт на місцевості. Ведення спостережень.	0,6
2.	Оформлення, своєчасне подання звітної документації про практику керівнику практики від коледжу	0,2
3.	Захист звіту здобувача освіти про проходження практики	0,2
$\sum k_i=1$		

k_i – ваговий коефіцієнт

$$\sum_{i=1}^n k_i=1$$

Шкала оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти

Середньозважений бал	Національна оцінка	Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка ECTS
5,00	відмінно	100	A
4,95-4,99	відмінно	99	A
4,90-4,94	відмінно	98	A
4,85-4,89	відмінно	97	A
4,80-4,84	відмінно	96	A
4,75-4,79	відмінно	95	A
4,70-4,74	відмінно	94	A
4,65-4,69	відмінно	93	A
4,60-4,64	відмінно	92	A
4,55-4,59	відмінно	91	A
4,51-4,54	відмінно	90	A
4,50	добре	89	B
4,43-4,49	добре	88	B
4,36-4,42	добре	87	B
4,29-4,35	добре	86	B
4,22-4,28	добре	85	B
4,15-4,21	добре	84	B
4,08-4,14	добре	83	B
4,01-4,07	добре	82	B
4,00	добре	81	C
3,92-3,99	добре	80	C
3,84-3,91	добре	79	C
3,76-3,83	добре	78	C
3,67-3,75	добре	77	C
3,59-3,66	добре	76	C
3,51-3,58	добре	75	C
3,50	задовільно	74	D
3,43-3,49	задовільно	73	D
3,36-3,42	задовільно	72	D
3,29-3,35	задовільно	71	D
3,22-3,28	задовільно	70	D
3,16-3,21	задовільно	69	D
3,15	задовільно	68	E
3,07-3,14	задовільно	67	E
2,99-3,06	задовільно	66	E
2,91-2,98	задовільно	65	E
2,83-2,90	задовільно	64	E
2,75-2,82	задовільно	63	E
2,67-2,74	задовільно	62	E
2,59-2,66	задовільно	61	E
2,51-2,58	задовільно	60	E
2,5	незадовільно	59	FX
2,15-2,49	незадовільно	52-58	FX
1,85-2,14	незадовільно	46-51	FX
1,51-1,84	незадовільно	35-40	FX
0-1,50	незадовільно	1-34	F

10. Рекомендована література

Базова

1. Беленька Г.В. Природничі науки в казках, запитаннях, завданнях, дослідях: науково-методичний посібник для дітей старшого дошкільного та молодшого шкільного віку. Київ: Шкільний світ, 2011. 128 с.
2. Беленька Г.В. Дитина в довкіллі: методичний посібник для вихователів дітей дошкільного віку. Київ: Сім кольорів, 2014. 56 с.
3. Беленька Г.В. Знайомтеся: жук-сонечко. *Методична скарбничка вихователя*. 2014. № 6. С. 36 - 39.
4. Беленька Г.В. Дошкільнятам про світ природи: Діти четвертого року життя (молодший дошкільний вік): навч.-метод. посіб. Київ: Генеза, 2018. 128 с.
5. Беленька Г.В, Половіна О.А. Дошкільнятам про світ природи: Діти п'ятого року життя (середній дошкільний вік): навч.-метод. посіб. Київ: Генеза, 2016. 98с.
6. Беленька Г.В., Науменко Т.С., Половіна О.А. Дошкільнятам про світ природи: Старший дошкільний вік: навч.-метод. посіб. Київ: Генеза, 2013. 112 с.
7. Лисенко Н.В. Еко-око: дошкільник пізнає світ природи: навчально - методичний посібник . Київ: Видавничий дім «Слово», 2015. 352 с.
8. Методичні рекомендації до Освітньої програми для дітей від двох до семи років «Дитина» / Г. В. Беленька, О. Л. Богиніч, Н. І. Богданець-Білокаленко та ін.. Київ : Київськ. ун-т імені Б. Грінченка, 2016. 352 с.
9. Плохій З. П. Формування у дітей дошкільного віку екологічної культури (теоретичні та методичні аспекти): монографія. Київ: Персонал, 2010. 319 с.

Допоміжна

10. Калуська Л. В. Дивокрай. Вибрані дидактико-методичні матеріали у 2-х книгах для працівників дошкільних закладів. Тернопіль : Мандрівець, 2004. 256 с. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» / О. І. Білан; за заг. ред. О. В. Низковської. Тернопіль : Мандрівець, 2017. 256 с.
11. Смольникова Г.В. Різновікова група в ДНЗ: навч.посіб. Київ: Шкільний світ, 2015. 120 с.

11. Інформаційне забезпечення

1. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
2. Науково-методичний центр вищої та фахової передвищої освіти. URL: <https://nmc-vfpo.com/>
3. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua>